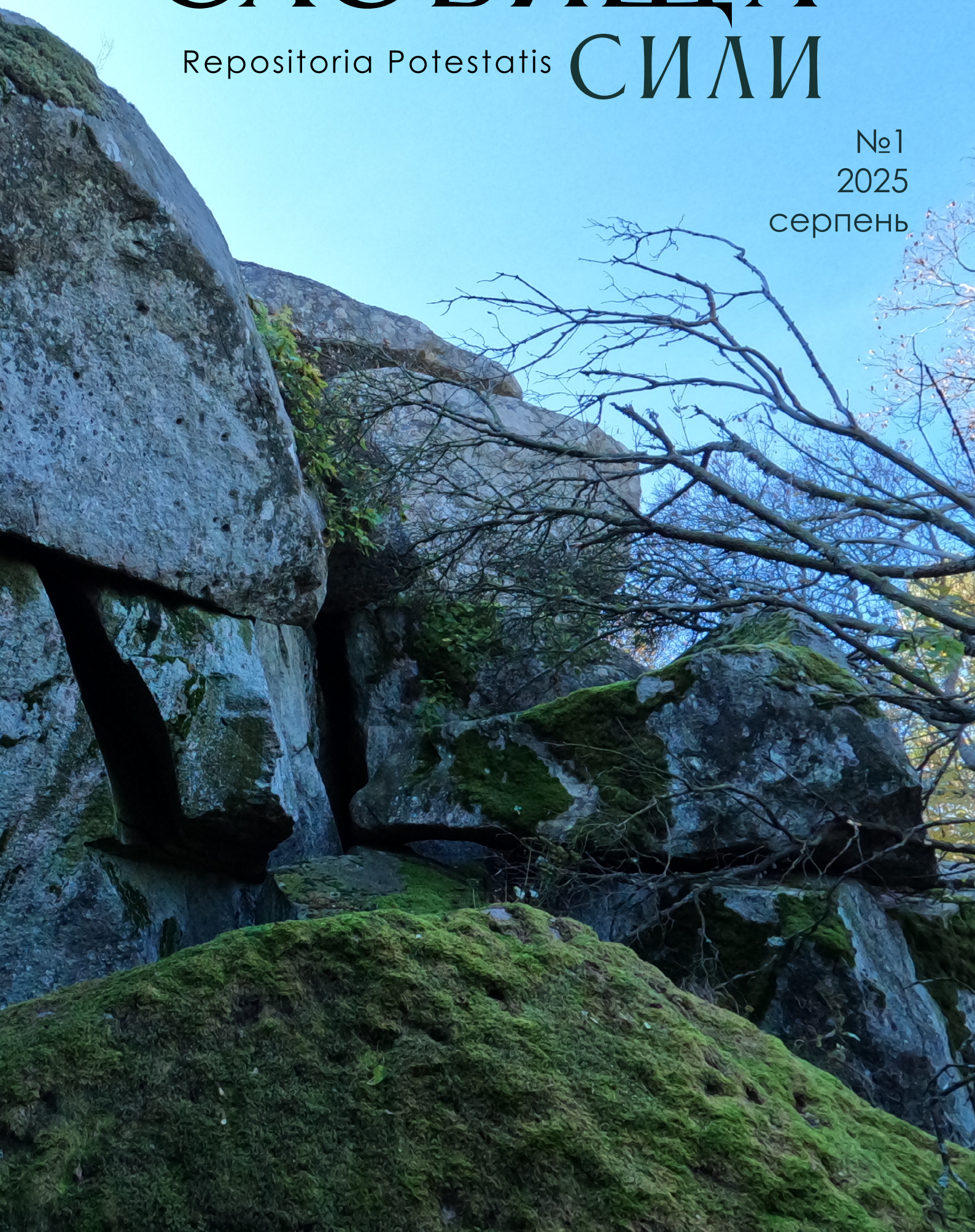

СХОВИЩА

Repositoria Potestatis

СИЛИ

№1
2025
серпень

№1, серпень 2025

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор
Ігор Мехеда

Редактор
Альона Дмитрук

Коректор
Данило Ігнатенко

Верстка
Анна Волошина

Дизайн
Олексій Данческу

Видавець
Ігор Дмитрук

Зв'язок з редакцією
tureligious@gmail.
com

ПРО ЖУРНАЛ «СХОВИЩА СИЛИ»

«Сховище Сили» (*Repositoria Potestatis*) — науково-популярний щомісячний журнал, присвячений дослідженню найпотаємніших та найзагадковіших куточків духовного світу. На його сторінках оживають оповіді про місця сили, священні традиції, релігії світу та культурну спадщину людства. Читач із легкістю порине у світ релігієзнавчих досліджень, міфів і містичних практик, відкриваючи глибинні сенси, що формували цивілізації протягом тисячоліть. Це видання для тих, хто шукає знання, натхнення та енергію в перетині науки й сакрального.

ЗМІСТ

Інтерв'ю	Інтерв'ю з дослідницею Ніною Ігорівною Бабанською	5
Місце сили	Таємниці Монастирища - унікального місця в Україні	9
	Чортів Камінь: осередок містики	11
Погляд	Елементи містицизму в традиційному православ'ї	13
Етнографія і народні вірування	Містичний камінь	17
Переклад	Девід Абрам про «духів дому» на о. Балі	19
Постать	Олена Блавацька - повернення	21
Історія і археологія	Печерний храм у Монастирку: від язичництва до християнства	27

ВІД РЕДАКТОРА

Людство постійно розвивається, проходячи крізь періоди піднесення та занепаду. І щоразу воно прагне відродження, оновлення та побудови кращого майбутнього. Проте будь-яке відродження потребує джерел сили — внутрішніх і зовнішніх імпульсів, які здатні забезпечити стійкий рух уперед.

У більшості духовних вчень Сила розуміється як первісний рух, що розгорнув Всесвіт на початку його існування і продовжує це розгортання у найрізноманітніших проявах буття. Щоб відродження стало можливим, потрібно віднайти джерела й сховища цієї Сили.

Сховища Сили — символічна концепція, зміст якої залежить від контексту: філософського, теологічного, містичного, культурного, езотеричного, міфічного, літературного або навіть кінематографічного. Для нас важливо шукати ті сховища, що здатні допомогти відродженню як України, так і всього світу.

Вони можуть мати різні форми: природні місця сили (гори, ліси, джерела, печери, мегаліти), штучні сховища (храми, піраміди, давні капища, кургани, вівтарі), символічні місця в людині (внутрішні точки перетину з душею та духом), священні об'єкти культури та міфів (гаї, камені, ідоли, артефакти на кшталт цвіту папороті чи чаші Грааля), психологічні джерела сили — пам'ять, архетипи, внутрішні переживання, що зміцнюють дух.

Саме тому ми вирішили створити журнал «Сховища Сили». Його мета — об'єднати знання й дослідження, що стосуються джерел і сховищ сили, як зовнішніх, так і внутрішніх.

На його сторінках ви знайдете філософські та релігієзнавчі розвідки, матеріали про містичні течії та їхні практики, описи подорожей до історичних місць і місць сили, розповіді про археологічні та історичні відкриття, дослідження України як *terra incognita*, гіпотези та ідеї, що можуть стати рушіями розвитку та прогресу.

Спочатку журнал виходитиме щомісяця в електронному форматі, а з часом отримає й інші форми видання. Ми прагнемо не лише ділитися інформацією, а й створювати простір для обміну думками, тож будемо раді спілкуванню з нашими читачами.

Головний редактор - Ігор Мехеда

ІНТЕРВ'Ю

З ДОСЛІДНИЦЕЮ НІНОЮ ІГОРІВНОЮ БАБАНСЬКОЮ ВІДНОСНО ВИЗНАЧНИХ ПРИРОДНИХ МІСЦЬ КІРОВОГРАДЩИНИ

Наші читачі вже знайомі з Ніною Ігорівною Бабанською – вона брала участь у створенні документальних фільмів «Монастирище» та «Тіні Історії: наймістичніші місця України» (телеканал «Wake Up Media» Товариства українських Філософів і Релігієзнавців (ТУФіР)). Ніна Ігорівна є керівницею секції екології «Центру підтримки інтелектуальних ініціатив “КОЛЕСО” та групи

“ЕКСАМПЕЙ-ЕКО”, нагороджена знаком «відмінник освіти» Міністерства освіти і науки України. Батько Ніни Ігорівни – відомий вчений Ігор Тихонович Бабанський брав участь у багатьох археологічних експедиціях, а також у ботанічних експедиціях, відомий також участю у природоохоронних заходах. Ігор Тихонович знайшов та дослідив на Кіровоградщині 49

незвичних та дуже красивих місць природи. Ці місця вважаються зараз «енергетично зміненими місцями», місцями сили. Вони цікаві також з точки зору релігієзнавства, бо незвичні місця природи вважалися в давнину точками перетину реального та надприродного світів, люди розповідали про зустрічі з надприродним у цих місцях, а жерці будували капища та храми. Тобто такі місця завжди були центрами духовного життя. Я попросив Ніну Ігорівну Бабанську розповісти про деякі з цих місць Кіровоградщини.

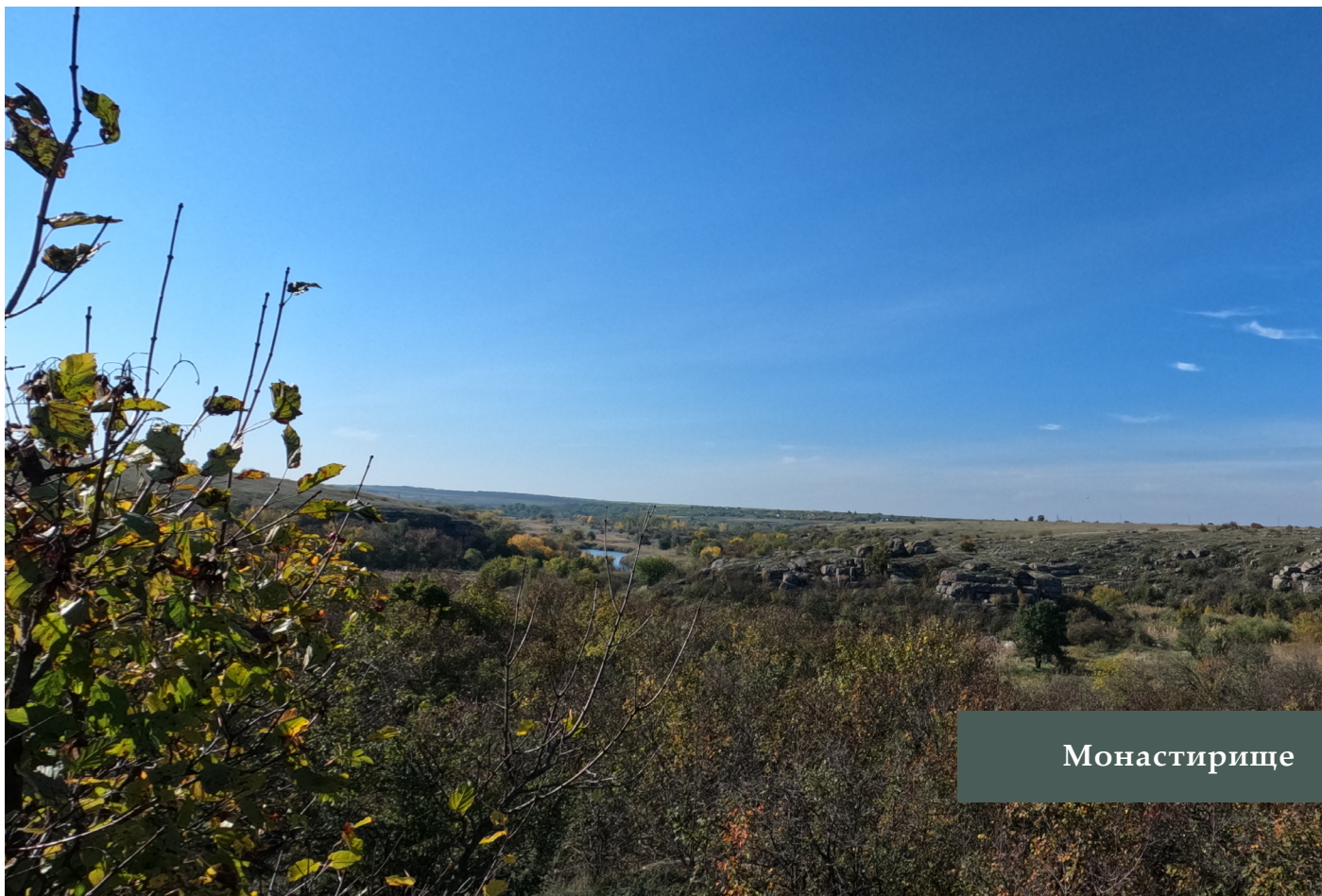
Монастирище

Монастирище – це величезне святилище площею понад 15 гектарів. Воно вражає. Розташоване на річці Інгул. Центральна споруда Святилища, вочевидь, була присвячена Великій матері Світів, великій Богині. За думкою істориків та археологів, кілька культур, одна за одною, брали участь у розбудові цього Святилища.

Воно величезне. На вершині споруди є камінна обсерваторія, з якою зручно спостерігати за зоряним небом. На плитах споруди є багато маленьких лунок, які утворюють дзеркальне відображення карти зоряного неба станом на день осіннього рівнодення. Подібних Святилищ у світі всього три. За легендами, під святилищем має бути велике печерне містечко, вирубане у скелях. Крім того, у місцевості багато скупчень кам'яних

Ніна Бабанська

Монастирище

брил, які можуть виявитися залишками давніх культових та житлових споруд. Безліч роботи для дослідників.

Озеро Синє Око у Балаховському

Його створили дві сили – Природа та діяльність людини. Внаслідок видобутку корисних копалин утворився глибокий кар'єр, а природа заповнила його цілющою водою. Уся справа у сріблі. Те, що в межах кристалічного фундаменту в зоні Балаховського кар'єру існують геохімічні аномалії з аномальним (підвищеним) вмістом кількості срібла – факт беззаперечний.

Ці аномалії вміста срібла розповсюджені по всій території Кіровоградщини. Але в різних місцях вони (аномалії) проявляються в різних кількостях (залежно від глибини залягання і ступеню самої аномалії) і відповідно з різною інтенсивністю оздоровлюють воду, в яку потрапляють. Цілющі властивості воді також надають каолінові глини, до речі, вони сприяють яскравому

синьому забарвленню води. Колір води озера Синє Око співпадає з синіми кольорами морів.

Дев'ять Бобринецьких курганів

Дев'ять земляних курганів ніби вишикувані в одну лінію, що простягається на двокілометрову відстань вздовж траси на ділянці Бобринець – Олексіївка. Найвищий курган має висоту 7 метрів. Саме біля нього виявлено дві культові фігури, схожі на скіфських кам'яних богинь. Фігури археологи забрали на дослідження. Цікаво, що в однієї з фігур трикутна голова.

Чорне або Берестувате озеро

Воно дуже велике. Це величезне сфагнове болото, що збереглося з прадавніх часів. Легенди кажуть, що це озеро не має дна. Геофізики ж наводять цифри 183 метри (виміряне за допомогою металевих грузиків на тросі) та 304 метри (ехолокація). Перекази, що йдуть з

глибини віків, повідомляють про русалок, що живуть на озері. Біля озера є цілющі джерела, вода з яких дає лікувальний ефект, особливо для здоров'я нирок.

Озеро працює як магічне дзеркало – повідомляє подорожуючим інформацію через картинку (сучасна психологія називає такий ефект імагогіка), якщо вдивлюватися у воду озера. Також є повідомлення, що на озеро приїздили мандрівники з далеких земель, які робили на його берегах експерименти з магії. У минулі століття озеро оточував Чорний Ліс, який тягнувся на сотні кілометрів. На берегах озера ростуть багато рідкісних рослин.

Кам'яні слони

Неподалік від села Полум'яне (Пустопілля) Бобринецького району на березі річки Сутокліє височить масивний гранітний виступ. Виступ дуже схожий на групу слонів. Іноді виникає враження, що слони оживуть й підійдуть до тебе.

Це улюблене місце місцевих мешканців і численних мандрівників.

Срібне озеро

Жителі Полум'яного кажуть, що ця скеля була завжди. Як вона опинилася серед чорноземів степу – не зрозуміло. Місцевість дуже сприяє гарному настрою.

Розлитий Камінь

У Компаніївському районі – це напрочуд красивий ландшафт, названий в народі “Розлитий камінь”. Видається, ніби на лівому березі кам'яний водоспад розлився по степу круглим озером і раптом навіки застиг при впадінні в річку Сутоклею. Застигло і озеро, перетворившись на майже круглий, дещо опуклий, діаметром близько 50 метрів, “розлитий камінь” рожевого граніту, порослий світло-зеленим лишайником. До нього з півночі рівною, як стріла, стрічкою прямує Безіменний струмок. Спокійний, але дуже наполегливий, він досягає “Розлитого каменя”, гучними бурунами в перекатах (гуркіт чути за два кілометри), «розрізає» його по центру і йде далі степом під ім'ям річки Сутоклеї. Місце вважається таким, що приносить щастя для закоханих.

Бовтиський метеоритний кратер – найбільший в Україні

Величезний метеорит впав на

Землю та утворив кратер глибиною 550 метрів та діаметром 24 кілометри. Це сталося 65 мільйонів років тому. Пізніше кратер був затоплений водами первісного океану, й у водах виросло багато молюсків.

У наші часи був створений Коноплянський Кар'єр, у якому добували вапняки. По завершенні видобутку залишилися просто космічні, «інопланетні» пейзажі, які приваблюють духовних шукачів медитували на цьому місті. Крім того, вчені знайшли тут багато величезних молюсків, що мешкали у водах первісного океану.

Заказник «Велика і Мала Скеля» або Срібне Озеро

Це місце знову створила Природа та люди. Кар'єр (Алеєвський), що залишився після видобутку корисних копалин, заповнила природна джерельна вода з високим вмістом срібла.

Крім срібла, вода озера містить й інші корисні для людини речовини. Люди почали купатися у цьому озері й помічати поліпшення стану здоров'я. Саме тому місце отримало статус заказника. На дні озер є мінерал «біла слюда (мусковит)», саме він може виблискувати на сонці, як срібло. Можливо, саме тому озеро назвали Срібним. Довжина озера

більша за 5 кілометрів, площа заказника 15 гектарів, розташоване неподалік селища Протопопівка Олександрійського району. Глибоко під землею знаходяться кварцитові жили, що сприяє гарній енергетиці місцевості. За повідомленнями геологів, кварцитові жили під землями Кіровоградщини можуть сягати діаметром до 70 метрів.

Морозівський Кар'єр

Ще одне озеро з вмістом корисних речовин – природні води затопили вугільний кар'єр та почали стимулювати відновлення рослинності. Природна рекреаційна зона приваблює тисячі мандрівників.

У бесіді ми обговорили найвідоміші місця Кіровоградщини. Але не всі. Будемо говорити й про інші. Адже їх багато. Україна дуже багата на енергетично змінені місця.

Розмовляв Ігор Мехеда

ТАЄМНИЦІ МОНАСТИРИЩА - УНІКАЛЬНОГО МІСЦЯ В УКРАЇНІ

Посеред степу у південній частині Кіровоградщини, неподалік Устинівки, ховається велике поглиблення. Це – метеоритний кратер. Приблизно 65 мільйонів років по тому в це місце влучив гігантський метеорит. Ґрунти деформувалися від потужного вибуху и випарилися від високої температури вогню. На поверхні залишилися лише оголені граніти. Утворився великий каньйон. Згодом він став руслом річки Інгул.

На дні каньйону річка Інгул розділяється на кілька русел. Між ними існує кам'яний острів. На острові є кам'яна споруда, складена з гігантських, обтесаних у форму паралелепіпеду, кам'яних брил – висотою 13 метрів! Місцеві жителі

називають цю споруду «Монастирище».

Перші дослідження цієї велетенської кам'яної споруди здійснили науковці – археологи Ігор Бабанський та Ніна Бабанська у другій половині ХХ століття. Була висунута гіпотеза, яка частково підтверджується, що Монастирище – прадавнє Святилище, якому кілька тисяч років.

Монастирище виглядає як гігантська антропоморфна фігура, яка розташована на вершині споруди й має висоту більше п'ятнадцяти метрів. Фігура ця жіноча – богині родючості. Подібних Святилищ у світі всього два (три разом з Монастирищем). Унікальність Монастирища у тому, що велика

споруда прадавнього Святилища зберіглася повністю. З кам'яною обсерваторією на вершині споруди, з системою підземних печер для медитацій, з кам'яними лунками, у яких для богів та богинь залишали у подарунок воду, молоко й мед. Біля Монастирища є навіть залишки давнього міста – з вулицями та будиночками, у якому згодом планують провести розкопки. Тобто це була не одна споруда, а кілька споруд!

Крім гранітної основи споруд є багато брил з кварцитів. Кварцити, як відомо, можуть генерувати статичну електрику, тому відвідувачі часто спостерігають на Монастирищі цікаві феномени.

Та найцікавіше – це зоряні карти.

Лунки на брилах точно та дзеркально копіюють розташування зірок на зоряному небі. Незважаючи на те, що у каменях на вершині Святини є лунки, через які точно видно схід Сонця у день Зимового Сонцестояння, повна відповідність зірок на небі й їх проекцій на каменях виникає вже ж таки у день Осіннього Рівнодення. Це одне з небагатьох Святиниц у світі, яке орієнтовано не на Зимове Сонцестояння, а все ж таки на Осіннє Рівнодення.

Місце цікаве також й феноменами, які цікавлять вчених-фізиків, зокрема це той факт, що різні камені мають різні температури,

іноді різниця у температурах досягає десяти градусів, а також й той, що у різних частинах Монастирища заміряється різне значення атмосферного тиску. Іноді у туристів закладає вуха, немов у літаку при зниженні.

У Монастирищі є не тільки велетенська антропоморфна жіноча фігура, але й фігури поменше, а також зооморфні: змії, черепахи тощо.

З етнографічних джерел відомо, що це місце віками вважали місцем жіночої сили, сили Матері Всесвіту, а також й те, що у цьому місті робили свої практики козаки-хакатери.

Про це місце існує безліч легенд. Зокрема, що Монастирище – брама до підземних міст прадавніх цивілізацій, й вона відкриє ці міста та їх прадавні таємниці, як людство буде до цього готове. А також й про те, що під Монастирищем живе бог часу (божество на кшталт грецького Кроносу), тому з цього місця можна керувати часом. Крім того, якщо полежати на брилах Монастирища, схожих на черепахи (а також на півсферу), то сильно поліпшується стан здоров'я (найсильніший вплив на нирки).

Автор: Ігор Мехеда

ЧОРТІВ КАМІНЬ: ОСЕРЕДОК МІСТИКИ

Карта України позначена безліччю місць, де природа й духовність зливаються в єдине ціле. Одне з них — Чортів Камінь у селищі Підкамінь Львівської області. Це

давній сакральний центр, у якому ландшафт, легенда й містика поєднуються у своєрідну енергетичну реальність, що виходить за межі звичного досвіду.

Вапняковий масив заввишки понад 16 метрів є залишком морського рифу, що сформувався приблизно 10–15 мільйонів років тому, в часи Сарматського моря.

Його самотнє розташування серед рівнин надає йому образу втраченого світу, який зберігся у вигляді твердої, незламної форми. Ця геологічна відособленість у поєднанні з вражаючим виглядом створює ефект надприродності: серед глухого пейзажу поява масивної скелі сприймається як виклик звичайній логіці простору й часу.

Назва «Чортів Камінь» має народне походження, але в її основі — глибше культурне нашарування, пов'язане з дохристиянськими уявленнями. В українському фольклорі «чорт» не завжди означав виключно зло, а часто позначав духів природи чи потойбічних істот, що могли бути як шкідливими, так і захисними. Такі назви зберегли у народній свідомості уявлення про особливі місця, що вважалися небезпечними або священними. У цьому контексті «чорова» скеля виступає знаком винятковості — позначенням простору, який не зливається з буденністю.

Найвідоміша легенда, пов'язана з цим місцем, розповідає про нечисту силу, що несла камінь, аби знищити Почаївську лавру, але коли закукурівав півень вона впустила його, і так по сьогодні ми можемо бачити його тут. Ця оповідь про боротьбу світла і темряви, сакрального й профанного. Камінь тут не просто матеріальний об'єкт — це уламок зла, який не дійшов до мети, символ незавершеного гріха. У Шотландії, Італії, Британії чи на Балканах подібні оповіді пояснюють поодинокі мегаліти. Це вказує на спільну індоєвропейську міфологічну символіку та на особливий статус таких каменів як місць, де зло зазнало поразки.

Археологічні дослідження території навколо Чортового Каменя виявили численні свідчення дохристиянської релігійної активності:

Монастир походження
дерева Хреста Господнього

жертвні ями, заглиблення ритуального характеру, хрести, поховання. Це дає підстави вважати, що скеля слугувала місцем обрядових дій. Примітно й те, що поруч виник монастир — домініканська обитель, яка розташувалася поруч біля каменю. Це, ймовірно, не випадковість, а прояв культурної спадковості: християнство не знищило символіку скелі, а інтегрувало її у власне духовне середовище.

Місцевість навколо має особливу атмосферу, яку відзначають як туристи й паломники, так і місцеві мешканці. Люди розповідають про зміну самопочуття, сприйняття простору, часу, про внутрішній спокій або незвичний стан, що виникає під час перебування поблизу скелі. Ці враження можуть бути пов'язані з унікальними геологічними особливостями, а також із культурним та релігійним контекстом, що сформувався навколо цього місця. Подібні місця іноді називають «порталами» чи «місцями сили», маючи на увазі їхній незвичний вплив на людину.

У сучасному контексті, коли релігійна активність у багатьох регіонах України знижується, Чортів Камінь зберігає значення духовного і куль-

турного орієнтира. Він уособлює тривалість сакральної пам'яті, а також здатність колективної уяви зберігати й переосмислювати давні символи. Відновлення монастиря, розвиток туристичних і паломницьких маршрутів, проведення культурних заходів — усе це є свідченням сучасного прагнення відновити зв'язок із традицією.

Автор: Яків Ольшевський
краєзнавець і дослідник

ЕЛЕМЕНТИ МІСТИЦИЗМУ В ТРАДИЦІЙНОМУ ПРАВОСЛАВ'І

Перш, ніж перейти до цієї теми, спробуємо уявити, з'ясувати, що ж насправді є містицизмом. Насамперед слово „містика“ часто асоціюється з якимось ментальним світом переживань людини, її відчуттів, пережитого досвіду. Містика – це щось приховане, утаємничене і не піддається раціональному поясненню, має безпосередній зв'язок з ірраціональним (надприродним) світом. Містицизм як напрям пройшов різні періоди свого розвитку. Велика увага цьому феномену приділялася як зарубіжними, так і сучасними дослідниками, науковцями. Серед них варто виокремити Аверинцева, Смирнова, українських дослідниць Жиртуєву, Карагодіну.

Так, Аверинцев вважає, що містика – це та релігійна практика, основним завданням якої є внутрішні переживання через досягнутий екстаз у єднанні з Абсолютом, сукупністю теологічних і філософських доктрин, якими, власне, виправдовується, осмислюється і регулюється така практика. Містика може виникати внаслідок підходу релігійного погляду до поняття трансцендентного Абсолюту, в розвитку логіки робиться свідомий відступ від логіки до містики. Смирновим наводиться містич-

на формула: світ не може бути Богом, а чимось відрізнитися від нього (сприйняття божественної сутності як трансцендентної та іманентної для світу), то це слід вважати містицизмом. Українська дослідниця Жиртуєва

стверджує, що містика – це потаємна внутрішня частина релігії, протилежна зовнішній культовій частині, і пов'язана вона з дотриманням настанови, обряду, ритуалу, які здійснюються у храмах представниками різного роду культу.

Містицизм, за поясненням Карагодіної, є визнанням надприродної сутності природних феноменів. Під ним слід розуміти релігійно-філософську світоглядну концепцію, за якою справжня реальність, яку ми не можемо досягти розумом, розкривається тільки через інтуїтивно-екстатичний шлях (надчуттєве опанування) у містици – практика, де безпосередньо єднаються з надприродним, трансцендентним.

Містицизм по суті притаманний релігійній системі та релігійно-філософському вченню, котре ґрунтується на визнанні надприродного начала. Найраннішим розквітом містицизму виступають країни високої філософської культури, зокрема Індія, Китай, Греція, Рим та інші. В Індії відбувається зародження веданти, в Греції – піфагореїзму, платонізму; при занепаді Римської імперії – неоплатонізму, раннього християнства, гностицизму, маніхейства; кінця Середньовіччя – суфізму, кабалістики, ісихазму; періоду раннього капіталізму – хасидизму, квакерства, янсенізму; періоду Нового часу – містицизм виступає як основна складова для розвитку інших напрямків, таких як теософія, антропологія, неомізм, персоналізм. У половині XX століття виникає новітня релігійна духовна течія – трансперсональна психологія, де можна спостерігати, як поєднується містицизм з елементами наукової картини світу. Також є збіг парапсихології з біоенерготерапією (екстрасенсорним цілительством). Крім уже вище згаданих напрямків містицизму варто вказати ще один – православний. І ось тут ключову роль відіграватиме його форма і елементи. Мова йде про один із таких проявів містицизму у православ'ї — ісихазм. Ісихазм – релігійно-філософське містичне вчення, яке здійснило свій вплив на українську філософію, ві-

добразилось у православній теології та філософії. Раннім його представником є Євагрій Понтійський у III столітті нашої ери. В основі Євагрія лежить ідея первинної рівності та однакової досконалості всього творіння, яке здатне до споглядання Божественної сутності.

Адептами цього вчення допускається думка, що людиною сприймається божественна енергія завдяки органам чуття, і введення безпосередньо її самої в містичному спогляданні через безмовну молитву та нерухомість дає можливість сприйняти Божественне світло (Фаворське). Одним із елементів ісихазму є глибоко сердечна Ісусова молитва – звернення до Ісуса, яке відбувається зазвичай у ритмі дихання та серцебиття молільника. У IV столітті Василієм Великим і Григорієм Назіанзином в книгах висвітлюється сам феномен Ісусової молитви. У VII столітті практика Ісусової молитви була вдосконалена і встановлена святим Іоанном Лівничником; систематизування вчення ісихазму відбулося завдяки Григорію Паламі у XIV столітті і офіційно визнано та затверджено П'ятим Константинопольським собором 1341 року. Як офіційна ідеологія православної церкви у Візантії ісихазм міцно закріплюється у 1351 році. Одним із найяскравіших представників ісихазму виступає подвижник Святої гори Афон – Паїсій Святогорець. Народився у Фарасі Каппадокійському (Мала Азія) 25 липня 1924 року. Його батько, Продромос, – благочестива людина і патріот, через що його сім'ю чекала небезпека від турецьких фанатиків-мусульман. Матір – Арсенія Євламπίя. Крім маленького Арсенія, в сім'ї нараховувалося ще дев'ятеро дітей. В умовах турецького гніту мешканці Фарасу змушені були емігрува-

ти в Грецію. Дитину Продромоса та Євламπίї перед від'їздом було охрещено Арсенієм Каппадокійським з таким самим іменем в надії на сподівання підростання майбутнього ченця. Після прибуття в Грецію восени 1924 року життя після турецької окупації рідної батьківщини дещо змінилося. Дитині прив'язувалася любов і шанування Христа та Богородиці, бажання стати на шлях чернецтва. Ходячи до лісу, Арсеній завжди перебував у молитві, міцно тримаючи зробленого власними руками дерев'яного хреста. У місті Кониця минули його дитячі роки і розпочато вступ у доросле життя. Після закінчення школи освоїв навички теслювання.

З 1945 року перебуває у лавах грецької армії. Як військового його характеризувала доброчесність та мужність. Закінчивши військову кар'єру, Арсеній направляється до Святої Гори Афон, де в 1950 році стає послушником при духівнику, а згодом ігумену Кирилу в монастирі. Арсенія духівник направляє в монастир Есфігмен, у якому у 1954 році він приймає сан рясофора, несучи ім'я святого Аверкія. Виконував послух не лише власний, а й братів-ченців. Намагався усамінитися від інших, перебуваючи в молитві та читанні життя святих. Пізніше переходить до обителі Філофеї. У 1956 році приймає малий постриг (схиму) від отця Симона. У схимі отримує ім'я Паїсій (названий на честь митрополита Паїсія Кесарійського). Паїсій вів сподвижницький спосіб життя, допомагаючи братам стільки, скільки у нього вистачало сил. З 1958 року, за зверненням жителів Стомію, Коницька допомагає у призупиненні протестантизму з безпосереднім впливом провидіння Божого. За промислом Божим потрапив в обитель Різдва Пре-

святої Богородиці, де врятував тисячі душ віруючих. З 1962 року відправляється на гору Синай. Геронді Паїсію доводилося багато працювати. За працю отримував кошти, купляв їжу для бедуїнів і завжди у них був у повазі та любові. У 1964 році, повернувшись до Афону, оселяється в скиті Іверської Богородиці. З 1966 року здоров'я Геронди почало погіршуватися, шляхом операційного втручання у нього було видалено частину легень. З 1978 року оселяється в келії під назвою Панагуда, в Кутлумуші. В обитель Кутлумуші прибувало багато людей з різними проблемами. У спілкуванні з ним люди змінювали віру, надію і любов до Бога. Геронді притягав наче магнітом до себе всю Грецію. Людські тяготи його просто тілесно знесли. З 1993 року після Афону їде в Суроту – монастир святого Івана Богослова. Стан здоров'я православного сподвижника став погіршуватися. 12 липня 1994 року Паїсій відійшов душею до Бога. Тіло Геронди поховали в тому ж самому монастирі, в якому він молився востаннє. Монастир святого Іоанна Богослова пізніше стане місцем паломництва православних. Навіть після його смерті відбувається чудесна допомога тим, які звертаються до нього в молитві перед Господом.

В келію, де здійснював свій молитовний подвиг чернець Паїсій, також відвідують паломники, висловлюючи тим самим свою вдячність, пам'ятаючи, як святий допоміг у тій чи іншій справі. Інших паломників цікавить місце, де народився сподвижник – ісихаст. Навіть після свого життя Паїсій Святогорець допомагає зцілити тілесні та духовні хвороби: рак, одержимість злими духами. Неодноразово люди зверталися до Паїсія, аби врятувати від небезпе-

ки: дорожніх аварій, які досить часто траплялися. Вивчивши факти життя, діяльність, випадки неодноразових зцілень, Священний Синод прийняв рішення і 2015 року зарахував преподобного Паїсія Святогорця (Афонського) до лику святих Православної Церкви.

Досить часто можна стикнутися з такими елементами в православному містицизмі, як молитва, піст, вчитка, екзорцизм. Молитва – безпосередній зв'язок суб'єкта споглядання Абсолюту усіх речей. Піст – духовна боротьба зі злом, яка веде до морального виправлення і духовного вдоско-

налення. Вчитка – це досі незрозумілий сучасній науці феномен, оскільки охоплює релігійну сферу буття. Вчитка є однією, можна сказати, формою в православному містицизмі, де важливу роль відіграє воля людини у поєднанні з божественною волею.

Інакше кажучи, вчитка – це вичитування гріхів попереднього роду спеціально підготовленою для цього духовною особою – ченцем.

І на кінець, останній елемент – екзорцизм. По-перше, це є видовище не для слабких нервами. Пов'язаний він із вигнанням злих духів, які входять у людину у момент ведення нехристиянського способу мо-

рального і духовного життя, через втрату віри у майбутнє спасіння та вічне життя разом із Богом.

Стрикалюк Богдан

*Священик Православної Церкви
України*

Богдан Стрикалюк

МІСТИЧНИЙ КАМІНЬ

У

музеї Карпатської Магії у Верховині експонується цікавий камінь. Він незвичний та надзвичайно легкий.

За переказами, цей камінь знімає зурочення. Якщо людина має якийсь негатив або хворіє, й бере цей камінь у руки, камінь виділяє воду, стає вологим. Якщо негативів немає, камінь залишається сухим.

Подібні камені зустрічаються у карпатських знахарів й у мольфарів.

Існують дві легенди щодо походження таких каменів.

Легенда 1. Це Небесні Камені. Тобто камені метеоритного походження, які «впали з неба». Це не така вже рідкість. У різних народів світу є зображення божеств та духів, зроблені з метеоритів. Властивості таких каменів відрізняються від властивостей каменів, народжених геологічними процесами у глибинах Землі.

Легенда 2. Це Містичні Камені - камені земного походження. Коли змії ховаються на зиму під землю, вони збираються у підземних печерах. Вибирають камінь, скупчуються навколо нього й тривалий час дихають на цей камінь. Від тривалого дихання камінь змінює свої властивості – змінюється форма, вага, склад та колір каменю, й він стає містичним. Мольфари знають, як знаходити та видобувати такі камені.

Коли я вперше узяв у руки цей камінь, то, за відчуттями він був дуже схожий на гагат. Тому розповім про гагат детальніше.

У європейській езотеричній традиції є цікаві розповіді про Давнє Світло. Навіть якщо проаналізувати Білію, то ми побачимо, що Бог створив світло зірок тільки на четвертий день творіння. Але Всесвіт усі попередні три дні чимось освітлювався. Світ зірок сховав первинне світло від наших очей. Але оце первинне реліктове світло нікуди не поділось. Воно існує у глибинах матерії.

Більш давні духовні вчення вважають, що це первинне світло має платиновий колір, платинове світіння й називають його «Давнє Світло Великої Матері». Грецькі та римські джерела повідомляють, що у Єгипті навіть був рукопис «Книга Світла», яку записав на папірусі бог магії Тот. Хто прочитає «Книгу Світла», той побачить на небі друге Сонце й зрозуміє усі таємниці всесвіту.

Езотеричні традиції вважають, що світобудова має два каркаси – один, невидимий, з світла Великої Матері, платинового кольору, другий, видимий, з сонячного світла, золотистого кольору. Оскільки Велика Матір народила життя, це невидиме платинове світло також називають «світлом життя».

Найцікавіше те, що велика насиченість світлом життя приписується чорним каменям, а саме вугіллю, агату та гагату. Саме тому буддійські монахи Тибету виготовляють дзеркала для ясновидіння у формі напівсфери з полірованого вугілля, а теурги середньовічної Європи носять персні з агатом для отримання влади

над небезпечними силами. Гагат, як вважається, має цілющі властивості, й тому використовується у відновленні здоров'я. За переказами рукописів, присвячених медицині, гагат сприяє відновленню нервової системи, лікує будь-які розлади в організмі, наповнює людину м'яким внутрішнім світлом, сприяє медитації та знаходженню рішень у різних сферах діяльності людини.

Саме тому статуї Богинь різних релігій (й діви Марії у тому числі) виготовляються з гагату або, взагалі, з будь якого мінералу чорного кольору.

Гагат дуже приємно тримати у руках. Це, можливо, єдиний камінь, який долоня людини утримає уві сні, якщо заснути з гагатовою сферою затиснутою у долоні. Долоня не розтискається й гагатова сфера з неї не випадає. До того ж, з гагатом існують безліч обрядів у тих культурах, в зоні життя яких є родовища гагатів. Гагат та чорні камені вважаються точками контакту між світом людей та світом енергії Великої матері Світів.

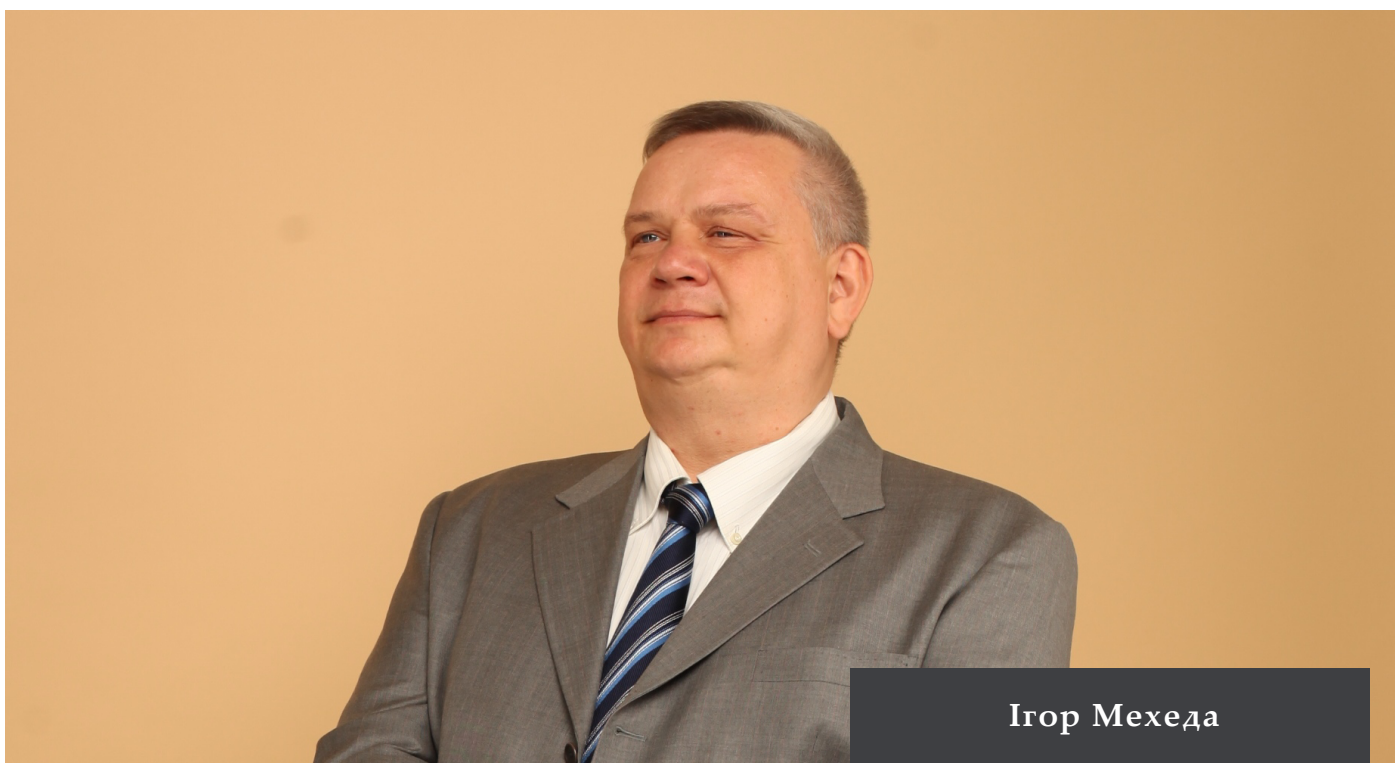
Я поки що не можу точно сказати про походження каменя у музеї карпатської магії – він може мати як метеоритне, так й земне походження. А може й дійсно бути містичним зміїним каменем. Але його характеристики дуже близькі до характеристик гагату. Можливо, він і є космічним варіантом земного гагату. Треба продовжувати дослідження. Природа у Карпатах приховує для нас ще багато цікавого.

Автор: Ігор Мехеда

Камінь у музеї гуцульської
магії

Верховина

Ігор Мехеда

ДЕВІД АБРАМ

ПРО «ДУХІВ ДОМУ» НА О. БАЛІ

Уся ця увага до нелюдської природи була, як я вже зазначав, дуже далекою від моєї центральної сфери інтересів, коли я лише починав досліджувати магію та медицину в Індонезії. Лише згодом я поступово збагнув цей тонший вимір ремесла корінного мага.

Перша зміна моїх упереджених уявлень сталася майже непомітно, коли я кілька днів гостював у домі молодого баліана — практикуючого мага — в глибині о. Балі. Мені надали просте ліжко в окремій однокімнатній хатині в межах родинного двору (більшість балійських садиб складаються з кількох невеликих будівель для сну та приготування їжі, розташованих на одній обгородженій ділянці). Щоранку дружина баліана приносила мені миску надзвичайно смачних фруктів, які я з'їдав, сидячи просто на землі, притулившись до стіни та спостерігаючи, як сонце повільно підіймається крізь шелест пальмового листа.

Поміж іншим вона несла тацю з безліччю маленьких зелених «тарілочок» — радше полумисків, сплетених зі свіжозрізаного пальмового листка. Кожен завдовжки не більш ніж два-три сантиметри й наповнений дрібною білого рису. Повертаючись за кілька хвилин по мою порожню миску, вона приносила вже порожню тацю.

Коли я вдруге побачив ці полумиски, поцікавився їхнім призна-

ченням. Господиня терпляче пояснила, що це пожертви для «духів дому». Я перепитав значення балійського слова *roh* — «дух». Відповідь була та сама, лишень індонезійською: дари духам родинного маєтку.

Того ж дня я нишком оглянув місце, де залишили пожертви: два маленькі зелені полумиски стояли біля задніх кутів будівлі, але рис у них уже зник.

Наступного ранку ситуація повторилася. Щойно господиня пішла, я наблизився й побачив, як одне зернятко ворухнеться: ланцюжок дрібних чорних мурашок тягнувся з густої трави до пожертви. Дві мурашки вже видерлися на рисову гірку, зіштовхнули зерно й понесли його вздовж колони; третя піднялася слідом. Подібні ланцюжки я знайшов і біля інших кутів садиби.

Повертаючись до своєї хижі, я мимоволі посміхнувся: виходить, баліан і його дружина годинами дбають про духів, а їхні пожертви крадуть шести-ногі «зłodюжки». Та мене освітила неочікувана думка: а що, як мурашки й є «духи дому»?

Невдовзі логіка стала очевидною. Садиба, як і більшість осель на цьому тропічному острові, стояла посеред кількох колоній мурах. Постійне приготування їжі та ритуальні страви приваблювали їхню величезну популяцію. Щоденні дари рису відвертали напади:

мурашки зосереджувалися на «офіційних» запасах уздовж зовнішніх меж і рідко заходили всередину будівель. Отже, пожертви окреслювали межу між людською спільнотою та світом комах і, вшановуючи її, люди сподівалися, що мурашки взаємно шануватимуть кордони.

Утім, мене далі бентежило слово «дух». Західна уява схильна трактувати духа як щось нематеріальне, антропоморфне. Натомість моє зіткнення з мурашками було першим із багатьох досвідів, які підказували: «духи» для корінних культур — це насамперед форми чуття та інтелекту, що не потребують людської подоби.

Як люди, ми добре знаємо потреби й можливості власного тіла — бо живемо в ньому й відчуваємо світ із середини. Але ми не можемо так само близько досягнути досвіду вужа або кайманової черепахи; не здатні пережити те, що відчуває колібри, коли ковтає нектар, чи бразильська гевея, коли її огортає полуденне світло. Та все ж ми знаємо смак ковтка свіжої води й радість, коли гріємося на сонці. Наші чуття, мабуть, є варіацією інших форм чутливості, проте ми ніколи не зможемо досконало відтворити живі відчуття істот іншої форми. Ми не знаємо їхніх бажань і мотивацій — а точніше, не можемо бути певні, що знаємо саме те, що знають вони.

Очевидно, олень орієнтується в

лісі без додаткових технічних засобів, знаходить поживу й захищає малят; мангове дерево плодоносить, а деревій знімає дитячу гарячку. Для людства ці Інші — носії таємного знання: вони попереджають про зміну погоди чи наближення виверження, вказують збирачам, де знаходяться найстиглиші ягоди і безпечний шлях додому. Спостерігаючи, як вони будують гнізда й притулки, ми отримуємо підказки, як укріпити власні оселі, а їхня смерть нагадує про нашу. Вони дарують нам їжу, паливо, притулок і одяг, та все ж залишаються Іншими — зі своєю культурою й ритуалами, яких нам не охопити повністю.

Ба більше, «живими» є не лише істоти, визнані такими західною традицією. Живими постають і звивиста річка, з якої п'ють тварини, і мусонні зливи, й камінь, що лагідно лягає в долоню. У гір — власні думки; птахи, що кружляють над лісом у променях призахідного сонця, — це, по суті, голосові зв'язки самого дощового моря дерев.

Балі навряд чи можна назвати «аборигенною» культурою: розгалужені зрошувальні системи, пишні фестивалі й витончені ремесла свідчать про впливи різних цивілізацій, насамперед індійського індуїзму. Однак тут вони густо переплітаються з анімізмом індонезійського архіпелагу: індуїстські божества вжилися з вулканічними духами місцевих гір і берегів.

Анімістичні культури Індонезії й багатьох тихоокеанських островів пронизані також культom предків. Етнологи тлумачать це як ушанування давно померлих людей, що можуть впливати на сучасність. Здавалось би, це заперечує мою думку, ніби «духи» усних традицій пов'язані насамперед із нелюдськими, та все ж розумними, силами ландшафту. Заперечення ґрунтується на християнському припущенні, начебто духи зберігають людську подобу й мешкають поза фізичним світом. Та більшість корінних народів не шукають під-

тримки в потойбіччі, відокремленому від природи. Для них довколишня земля — домівка живих і мертвих. Тіло — не механічний об'єкт, а чуттєвий аспект свідомості; а його розкладання — повернення до ландшафту, з якого воно пошло.

Кожна корінна спільнота приходить до власного розуміння цього перетворення, беручи підказки у місцевості. Легка атмосфера, що оживляє світ, може зберігати подих померлого, доки він не втілиться у птаха, оленя чи поле дикого зерна. Одні культури спалюють тіло, «повертаючи» людину вітру, сонцю й землі; інші — залишають останки там, де їхнім м'ясом поділяться хижаки, аби прискорити перехід до царства тварин. Смерть тут — не зникнення, а перехід: самосвідомість розчиняється у просторі,

з'являючись тонким тілом вітру, силою тварини чи навіть виверженням вулкана, що його треба умиротворити. Тож «поклоніння предкам» — це ще одна форма уваги до нелюдської природи, вшанування тих постатей свідомості, які більше не мають людських рис.

Таке повернення людини у ширший світ засвідчує: інші форми досвіду — мурахи, верби, хмари — ніколи не можуть бути нам геть чужими. Попри очевидні відмінності у формі, можливостях і способі буття, вони залишаються, принаймні віддалено, спорідненими. Парадоксально, але саме ця відчутна спорідненість додає різниці такого глибокого, іноді й тривожного сенсу.

Переклад: Ольга Свиріпа

Девід Абрам
американський філософ

ОЛЕНА БЛАВАЦЬКА - ПОВЕРНЕННЯ

«Не забудьте принести подяку тим, хто життям своїм зафіксував знання»

Світ не стоїть на місці. Змінюючись та оновлюючись, він рухається вперед, часто повертаючись до старих ідей, висловів, які з'явилися сотні років тому. «Вони зрозуміють мене через сто років ...», - сказала Олена Петрівна Блавацька про свої наукові твори та знання, які вона принесла у світ.

185 років тому, у місті Дніпро, 12 серпня, народилася Олена Блавацька. Деякий час ця жінка залишатиметься у пам'яті людства, як чудова вчителька, письменниця, філософиня, авторка книг «Таємна Доктрина» та «Відкрита Ісіда». І як засновник всесвітнього Теософського Товариства, яке з невгамовною силою боролася проти матеріалізму, який полонив у ті часи людську думку.

Аліванцева Олена Валентинівна, директор музейного центру про О. Блавацьку та її родину:

«Для того, щоб зрозуміти масштаб особистості Олени Петрівни, достатньо згадати, що люди, якими вона була неймовірно шанована, говорили про неї як свого вчителя, як про людину, з тим, хто дуже серйозно вплинув на їхнє життя та світобачення. Рабіндранат Тагор, Махатма Ганді (сказав знамениту фразу: «Я б радий торкнутися краю сукні мадам Блавацької»). Альберт Ейнштейн та Томас Едісон був членами теософського товариства.

Цей неймовірний список імен ... вказує на те, що вони оцінили роботи О.П. Блавацької. Тому повернення її спадщини на батьківщину призведе нас

до того, що ми повністю усвідомимо роботу нашої великої співвітчизниці».

Олена Блавацька першою опублікувала втаємничені вчення, на яких засновані всі релігії, вона одна з перших намагалася надати релігійно-філософський синтез мудрості усіх століть і народів. Це спричинило пробудження релігійної свідомості Стародавнього Сходу і виявило його мудрість на Заході. Це вона логічно обґрунтувала важливість культурної етики та духовного братерства, та втілила не мрійливий, а конкретний ідеалізм, що проникає у всі сфери життя.

Шабанова Юлія Олександрівна, професор, керівник кафедри філософії НГУ:

«Вчення унікальні. Важко знайти в історії культури та філософії певний аналог того, що зробила Олена Петрівна. З одного боку, вона звернулася

до глибини людських знань про духовність, про цілісний погляд на світ, до давніх раритетів, а з іншого боку — представила досить сучасну картину світу, в якій вона синтезувала, узагальнила, об'єднала досягнення сучасної культури, науки та знань про історію.

І — найбільш унікальне — передбачення наукових відкриттів. Наприклад, у Олени Петрівни сказано про те, що атом може ділитися, і про те, що атоми перебувають у постійному русі. Вчені за часів О. Блаватської не тільки вважали атоми неподільними, але й вважали, що вони нерухомі. Вона передбачила відкриття електрона в 1897 році, знала про еквівалентність енергії та маси, що пізніше, в 1905 році, показало, наприклад, у «Таємній Доктрині» було сказано про ділимість атомів і про те, що вони перебувають у постійному русі».

В. Воробйов. Фахівець з архітектури та містобудування, доктор філософії:

«Праці О. П. Блавацької створені, у певному сенсі, потужною методологічною, науковою та теоретичною базою для розвитку досліджень майже у всіх сферах знань, які зараз використовуються людством. Більше того, у її «Таємній Доктрині» викладені передумови для появи цілої групи нових областей знань, які зараз ще не сформовані. Скажімо, темпоральна геометрія, геометрія

Олена Блавацька

багатовимірною часу. Або напрямки, пов'язані з використанням торсіонних потоків, або напрямки, пов'язані з взаємодією та вкладенням багатовимірностей одна в одну тощо.

Академічна наука поки що з багатьох питань, описаних у творах Олени Петрівни, не може використовувати цей матеріал і тільки розпочинає спроби зрозуміти підходи до них».

Вона присвятила своє життя теософії, божественній мудрості, тій, яку намагалися зрозуміти Піфагор і Платон, Плотін і Спіноза та інші. Були задіяні великі мислителі різних епох. Вона, разом з Олькоттом та Джаджем, створила світове теософське товариство, мета та цілі якого були не меншими, ніж створення єдиного людського братства без розрізнення раси, релігії, статі, каст або кольору шкіри; вивчення давніх та сучасних релігій, філософії та наук; вивчення незрозумілих законів природи та психічних сил, прихованих у людини.

Шабанова Юлія Олександрівна, професор, керівник кафедри філософії НГУ:

«Та сама теософія не є творенням О. П. Блавацької. Це давнє вчення і, швидше, явище західної культури. Теософія виникла в середині стародавнього неоплатонізму, який проходить через усю історію: середньовічний німецький містицизм, ренесансно-неоплатоніки, товариства Сведенборга та Парацельса... Завдяки Олені Петрівні ці вчення виходять із середини історії філософії досить закритого елітного кола мислителів і стають надбанням людства».

Тому значення спадку Олени Петрівни полягає в тому, що він із певної езотеричної школи, з кола ініціаторів, веде певні ідеї для екзотеричного рівня, тобто ці ідеї

стають доступними для всіх. Ще одна заслуга О.П. Блавацької - це консолідація східних та західних вчень. Східна філософія в Європі стає відомою лише у XIX столітті, і це відображається у течіях філософії тих часів. Частково це Шеленгері, Шопенгауер. Завдяки Олені Петрівні «Упанішади» та інші тексти стають відкритими для знання людини через філософію

Матеріалістичне мислення давно відокремлює душу від тіла і, ігноруючи душу, намагалося безуспішно пояснити існуючий стан речей. Але є ряд сучасних вчених, які, як і Олена Блавацька, розглядають світ з точки зору його цілісності. А це означає, що все є пов'язане одне з одним, і ми всі перебуваємо у взаємозв'язках. Сонце, планети, камінь, людина, рослина - це все, що живе, і все має свою свідомість. Усі люди, які живуть на цій планеті, також є частиною її величезного планетарного тіла, і загальний розум людей, як частина ноосфери, включений у планетарний розум Землі. Якщо ми аналізуємо з цих позицій, то поява кожної людини на тілі планети не випадкова, як не випадково і місце народження.

Аліванцева Олена Валентинівна:

«Іноді запитують мене, чому це було тут, у місті Дніпро й на березі Дніпра? Я багато думала на цю тему і маю власну версію відповіді на це питання. Кожна для мене полягає в тому, що не випадково, що Олена Петрівна народилася в крихітному провінційному місті, але місто, що стояло на березі Великої річки, не тільки на березі ..., але і на перших порогах річки Дніпро. Пороги Дніпра відомі у світовій історії, як головний знак, за допомогою якого ця земля визначалася протягом багатьох століть. І не без причини Гелена фон Ган з таким ентузіазмом і так красиво в її історії, у повісті «Утбалла» описала Дніпровські Пороги».

Багато хто намагався розшифрувати загадки законів місця та час народження великих особистостей. Вважається, що втілення людей з певними цілями та завданнями відбувається в точно встановленому місці та часу - це невідомі значення космічних просторів. Можливо, що Дніпровські Пороги, що складаються

Керносівський ідол

з найдавніших гранітоїдів у віці 3,5 мільярдів років, створюють певний тло, що впливає на навколишній простір. І це може не бути випадковим, що Подніпров'я славиться вченим, творчими талантами та лідерами у всіх соціальних сферах.

Аліванцева Олена Валентинівна:

«Мені здається, що вона народилася тут, у Дніпрі, і з якоїсь іншої таємничої причини, яку ми ще не зрозуміли. Але знак, що ми маємо, - це абсолютно реальний, відчутний знак, на шляху, ви можете побачити в першому залі історичного музею, який називається Керносівським кумиром, ймовірно, розкриває

Музейний центр
Блаватської та її родини

цю таємницю».

Не підтримувані нами, збіги, символи, можуть говорити про деякі інші, більші закони, які ми ще не можемо пояснити, такі як Керносівський ідол, що був знайдений у селі Керносівка, в декількох кілометрах від маєтку батька Олени Петрівни в селі Шандровка. Керносівський ідол, приведений у всі археологічні каталоги світу, славиться образом давнього арійського бога Індри (згідно з іншою версією - Вішну).

Аліванцева Олена Валентинівна:

«Вважається, що саме тут, на порогах Дніпра, відбулася головна битву Бога Індри з демоном Врітрою, і Вішну допоміг Індрі в цій битві. Це можна приймати як вам подобається, з упевненістю чи ні, але Керносівський кумир цілком реальний».

Історія створення музейного центру Олени Блавацької та її родини на батьківщині переносить нас у Дніпро середини 80-х, коли був знайдений маєток діда Блавацької, Андрія Михайловича Фадеева. Він виявився єдиним вцілілим будинком, що зберігся на цій території, і був знайдений

під час наукових та краєзнавчих досліджень. Потім була створена ініціативна група для відбудови музейного центру, і навколо цієї ідеї об'єдналися вчені, місцеві історики та представники громадських організацій. Довга та кропітка робота призвела до певних результатів.

Головченко Тетяна Володимирівна, Голова Теософського товариства міста Дніпро:

«У 1991 році до міста прибула делегація Міжнародного теософського нагляду. Це були президент Радга Бернье та президент Європейської федерації пан Курт Берг. Вони прибули, щоб провести тут дуже значну конференцію та відкрити меморіальну табличку в будинку Олени Петрівни Блавацької. Відкриття правління Теософського товариства за радянських часів було неможливим, і лише в 1991 році, коли відбулися зміни в нашій країні, правління було відкрито тут, у цій садибі. Це була дуже значна подія...»

У 1991 році відзначали ювілей, присвячений 160-річчю від народження Олени Блавацької. В урочистостях взяли участь

делегатії та гості з багатьох країн світу: Індії, Австрії, Німеччини, Болгарії та інших. Це була велика та резонансна подія, яка включала наукову конференцію «Олена Блавацька та сучасність», виставки, читання в навчальних закладах міста, присвячені Олені Блавацькій».

Це повідомлення, яке підтримується наступним приїздом Курта Берга, дало порив науковому розумінню та створенню музейного наукового центру та залучення до нього нових однодумців.

Юрій Ревенко, співробітник музейного центру:

«...Будинок був у жахливому стані, але завдяки друзям та волонтерам, які зібралися навколо будинку з 90-х років, ми поповнили колекції, засновані на організації різноманітних заходів. Це наукові конференції, наукові класи, круглі столи. Завдяки волонтерам та друзям, відновлювали водопостачання, покрівлі та багато іншого. Як результатом, цей рух призвів до волонтерських декад».

Фахівці, пов'язані з вивченням

будинку. Була створена авторитетна дослідницька група на базі Київського Інституту «Укрпроектреставрація». Інститут зробив понад сто зондів, сколів й шурфів, й завдяки якому можна було повністю відновити початковий вигляд будівлі. Були встановлені розміри отворів, залів, були знайдені старі печі та ліпнина. Дослідження також дали можливість визначити історичні межі маєтку, як початкові, так і ті, що змінилися в наступні десятиліття.

Юрій Ревенко:

«...Музей присвячений не лише О. П. Блавацькій, а й її дивовижній родині. Дуже багато вчених вступили з нею у листування».

Аліванцева Олена Валентинівна:

«Дідусь О. П. Блаватської та його дружина Олена Павлівна були відомими природними вченими, займалися містопроектуванням та розведенням фруктових дерев. Олена Павлівна була відомим ботаніком, її дослідження було присвячено квітам і рослинам. Вона залишила після себе величезну спадщину. Садиба діда та бабусі була абсолютно унікальним, прекрасним садом фруктових дерев. Саме в цьому саду О. П. Блаватська зробила свої перші кроки, саме це вона бачила в ранньому дитинстві. Я думаю, що образ цього саду жив у її душі протягом усього життя. Минуть багато років, і коли вона буде шукати місце для розташування Теософського Товариства, знайде його на півдні Індії, і разом із друзями вона зможе придбати невелику нерухомість, яка стане розташуванням штаб-квартири міжнародного Теософського Товариства.

Весь клан Олени Блавацької можна порівняти з садівниками, які посіяли у душі людей прекрасне — красу та знання.

Це була доброзичлива родина з гуманними традиціями та надзвичайно м'яким ставленням до людей.

Олена Андріївна Ган, мати Блаватської, одна з перших домашніх жінок-письменників, була автором 11 історій і зійшла в історію літератури як надзвичайне явище 1-ї половини XIX століття. На жаль, її життєвий шлях був коротким: вона померла у віці 28 років, залишивши 3 дітей — Олену, Віру та Леоніда».

Юрій Ревенко:

«Коли наприкінці 2004 року музей став частиною історичного музею, виникло питання: «Що дали?» Необхідно було вивчити та відновити його. А потім був створений проєкт «музей з нульового циклу», і він дозволив людям відвідати музей. Для цього в музеї було створено експериментальну експозицію. У 1991 році делегація міжнародного теософського нагляду прибула у Дніпро. Це були президент Радха Бернє та президент Європейської федерації пан Курт Берг. Вони прибули, щоб провести тут дуже значну конференцію та відкрити меморіальну табличку в будинку. Відкриття правління за радянських часів було неможливим, і лише в 1991 році, коли відбулися зміни в нашій країні, правління було відкрито тут, у будинку. Подорож у книгах, які показують, що деякі «стародавні» (у лапках) знання значно перевищують сучасні.

В принципі, нас вражають давні твори архітектури: стародавні єгипетські піраміди або храми стародавньої Греції. Але жоден з тих людей, які їх популяризують, ніколи не говорить, які таємниці космогенезу стоять за зовнішнім виглядом цих форм.

Виявилося, що «Таємна доктрина» вказує на те, що минулі сховані знання надихали давніх архітекторів вибудовувати шедеври архітектури у вигляді спеціальних систем пропорцій, відносин між різними елементами будівель тощо, у яких і зашифровані знання та істини».

Тепер почався процес повернення до більш тонких відчуттів тощо. Завдання знову з'явилося — повернутися до проблеми архітектури, як вона повинна виглядати стосовно нових умов і можливостей.

Звернення до давніх надсистемних знань, вчення Блаватської, теософії, законів тонкого світу дозволяє створювати принципово нові речі в різних сферах людської діяльності: мистецтво, наука, архітектура.

Значення цієї концепції полягає в наступному: Земля та Всесвіт взаємодіють через спеціальні типи комунікацій один з одним, які побудовані через систему різного роду решіткових структур. В результаті сучасні будівлі, щоб відповідати новій епосі, повинні бути вбудовані в рівні цих решіток, які мають такі форми, що не суперечать взаємодії з решітками та ситами знизу.

Іншими словами, будівлі повинні гармонійно вписуватися в космічний і земний потік енергії. І ось ключове слово — гармонія, яка присутня скрізь, особливо в музиці. А Олена Блаватська також розповідала про неї у своїх книгах як про потужний інструмент впливу на людину, що з'єднує її з божественними еманациями та красою найвищих світів.

Новіков Юрій Михайлович, директор Дніпровської академії музики:

«Який зв'язок музики ми бачимо і яка музика пов'язана з навчанням О. П. Блаватської? На першому етапі вона вивчає музику за допомогою конкретного звуку та впливу звуку на нервові центри. Тому

ми можемо простежити таку картину: якість звучання музики. Чому ми драгуємося від музики з часто повторюваним басом або, як ми говоримо, «металевим роком»? Чому ми добре відпочиваємо під музику Моцарта?

Ті, хто використовує музику для лікування, на жаль, дуже поверхово підходять до цього питання. Вони встановили: «Моцарт — це добре вплинуло». А що саме вплинуло?.. І тут необхідно вивчити структуру звуку, поєднання звуків, гармонію, гармонічну послідовність разом із динамічним планом впливу на людину.

Важливе не лише правильне технічне виконання, а й чистота, душа виконавця, через яку звучить музика. Важливо, наскільки яскравим буде музикант. Зрештою, вплив музики та звучання миттєвий, і він буквально на наших очах може творити чудеса, змінюючи наш стан».

Чому така складна і важка доля вчення Блаватської? З одного боку, труднощі з розумінням вчень пов'язані з їх глибиною, ємкістю, колосальним обсягом інформації... З іншого боку, існують критичні точки зору та їхні прихильники.

Наприкінці 2010 року президент і секретар Теософського товариства — Тетяна Головченко та Валентина Мішіна, а також глава музейного центру О. П. Блаватської та її родини — Олена Аліантсева — почали співпрацювати зі штабом Всесвітнього теософського товариства в Індії. Вони занурилися у величезний спектр інформації, що зберігається у фонді бібліотеки Aduar в Індії, і почали послідовно та ретельно збирати первинні джерела, матеріали та рукописи, які мають безпосередній зв'язок зі спадщиною О. П. Блаватської та історією теософського руху. У день відкриття конвенції відбулася церемонія посадки дерева України. Дерево Бодхі було обрано, оскільки воно вважається деревом Будди.

Нехай коріння цього дерева черпають свої сили з витоків давньої мудрості людства, а його гілки та листя символізують духовне відродження нашого народу.

Подальший розвиток музейного центру відбувається за принципом Трійці — трьох векторів розвитку наукового та культурного центру нового типу: музей — науковий центр — об'єднання однодумців. Музей — це історія трьох поколінь унікальної родини та трьох Олен як найвищий варіант її втілення. Науковий центр — це наукова бібліотека, дослідження, вивчення та публікація книг. Об'єднання однодумців — це всі форми соціальної, культурної та освітньої діяльності, а також науковий туризм.

Цей центр покликаний нести ті знання, які велика мудрість називає теософією та давніми рукописами, що можуть бути прочитані й сьогодні. Не для того, щоб просто прочитати текст, а щоб зрозуміти, яка мудрість ховається за ним. І ця

мудрість — нескінченна, адже вона відкриває нам космогенез, тобто космічну творчість; відкриває антропогенез, тобто людину як божественну сутність на цій землі; допомагає усвідомити єдність людини з цим світом, її нерозривний енергетичний дух.

Це — Земля і Сонце, Місяць та інші планети. Це — нескінченний світ, який ми намагаємося спостерігати. Сонячна система — лише одна з величезних космічних систем, того Всесвіту, який ми сьогодні навіть не можемо повністю побачити, бо намагаємося дивитися лише фізичними очима.

Говорячи про єдність і прагнення до єдності, сьогодні ми бачимо бажання різних теософських організацій об'єднатися. І одним із об'єднуючих принципів є будинок, де народилася засновниця теософського руху, який налічує по всьому світові понад три мільйони послідовників.

Знання — це, перш за все, цінність. Кожен, хто приніс частинку знань, уже є благодійником людства. Кожен, хто зібрав іскри знань, буде носієм світла.

Автор: Людмила Загоскіна

Олена Блавацька

ПЕЧЕРНИЙ ХРАМ У МОНАСТИРКУ: ВІД ЯЗИЧНИЦТВА ДО ХРИСТИЯНСТВА

Монастирок — невелике село в Борщівському районі Тернопільської області, затиснуте між пагорбами та глибокою долиною річки Серет. Сюди непросто дістатися: асфальтованої дороги немає, автобуси не ходять. Але для дослідника чи паломника ця подорож виправдовує кожен крок — адже у скельному масиві над Серетом прихований храм Давньослов'янський печерний храм або печера Язичницька.

Історичні згадки

За місцевими переказами та написом на охоронній табличці, храм засновано ще у IX столітті. Його найдавніший пласт пов'язують із язичницьким капищем, яке могло функціонувати тут задовго до утвердження християнства на Поділлі. Вибір місця цілком закономірний: природна печера у вапняковій скелі, високо над річкою, має виняткову акустику та зручне розташування для обрядових дій.

Археологічні особливості печери свідчать, що первісно вона могла бути культовим центром для місцевих племен. Її природний вхід створює ефект «порогу», символічного переходу між світами. Такі топографічні й геологічні ознаки є типовими для багатьох сакральних об'єктів Центральної та Східної Європи доби язичництва.

З утвердженням християнства на Поділлі печеру не занедбали — вона набула нового значення, ставши місцем християнського

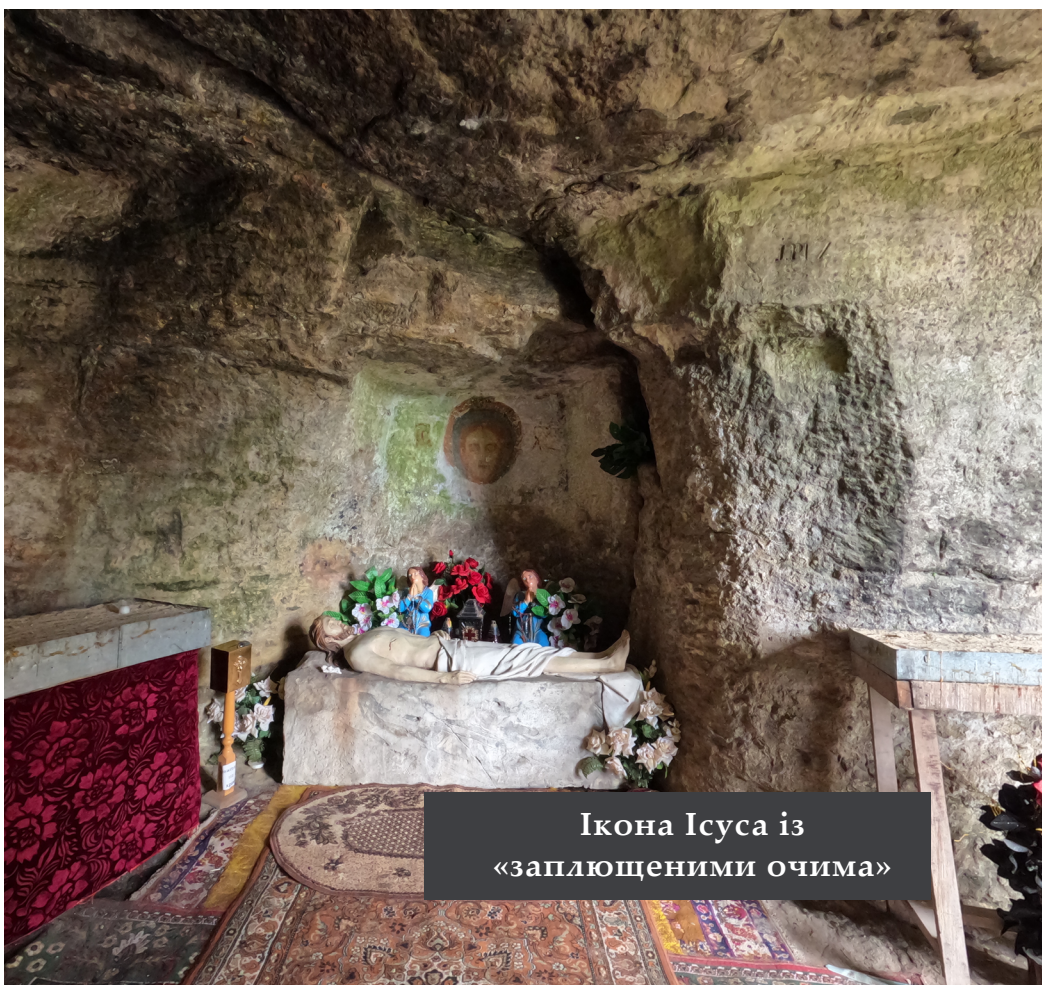
поклоніння. У XVII столітті неподалік заснували Свято-Воздвиженський василіанський монастир, і печера поступово інтегрувалася в його духовну топографію. Від монастирської церкви до неї проклали хресну дорогу з дванадцятьма хрестами. Поступово стежка виходить до скелі, що здіймається приблизно на 80 метрів над Серетом.

Вхід у печеру прикритий масивним кам'яним навісом довжиною близько 6 метрів, що спирається на три грубі стовпи з неотесаного каменю. Ці опори встановлено наприкінці XIX століття на місці при-

родних, зруйнованих часом.

Внутрішній простір печери

Грот має розміри 9,4 × 4,8 м та чітко поділений на притвор, наву та вівтар, як у традиційних християнських храмах. Вівтар орієнтований на схід, а його природна кам'яна стіна від початку нагадувала іконостас. Центральним елементом тут є образ Ісуса «із закритими очима» — символ Христа, який відвертає погляд від людських гріхів. За легендою, його контури з'явилися завдяки грі світла й тіні, а згодом

Ікона Ісуса із
«заплющеними очима»

Камінь-жертвник

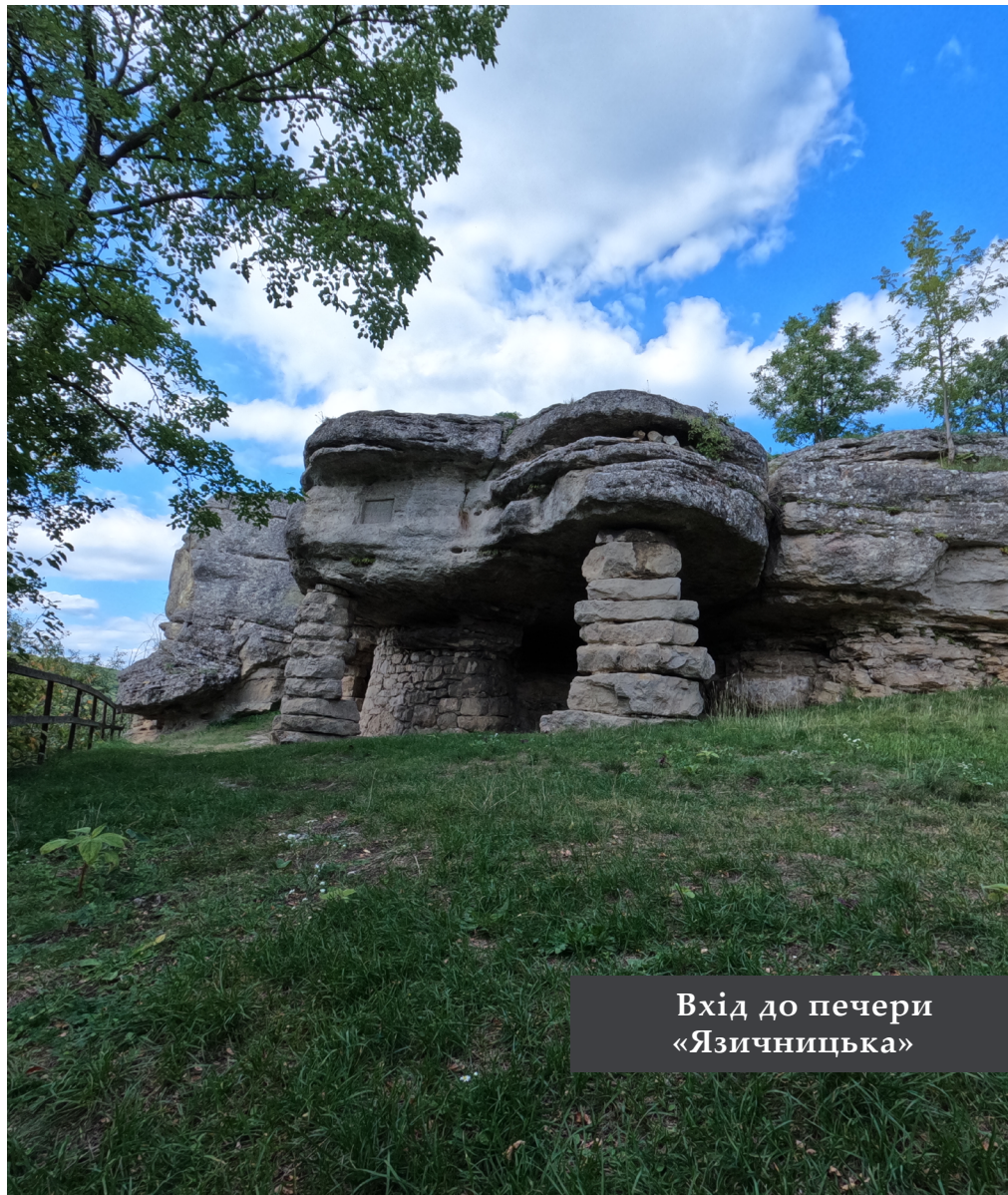
були підмальовані ченцями. Сьогоднішній варіант ікони, відновлений у 2001 році, зберігає цю містичну традицію.

Інтер'єр печери аскетичний: ніші культового призначення, місця для свічок, кілька ікон і квітів. Атмосфера тиші та напівтемряви створює враження присутності в дуже давньому сакральному просторі, де час сповільнюється.

Камінь-жертвник

Поруч із входом до печери розташований масивний вапняковий камінь на трьох опорах. У його поверхні видовбано хрест і жолоб для стікання рідини. Багато дослідників схиляються до думки, що це залишок жертвника дохристиянського періоду. Червонуватий відтінок води, яка стікає з каменя під час дощу, додає йому містичного ореолу. Відомо, що у XVII столітті цей камінь був перенесений сюди ченцями.

Автор: Іван Гудзенко

**Вхід до печери
«Язичницька»**

